

TELEGRAFUL ROMAN.

N^{ro} 31. ANULU XI.

Sabiuu 15 Aprile. 1863.

Telegrafulu iese de doua ori pe septimana: joia si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei; pe afara la c. r. poste, cu banigata, prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

ru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru pvinc. si tieri straine pe anu 12 fl. pe 1/2 anu 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru dona ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Congressulu nationalu.

Siedinti'a II,

tinuta in Sabiu in 9/21 Aprile 1863.

Escellentele Sele, Domnii Presiedinti se priimescu cu: Sa traiesca!

D. Pres. Mitru Siulutiu requira pre d. Secretaru Pascariu a citi protocolulu siedintiei trecute, si amintindu a cest'a, ca pentru scurtimea timpului lu va citi numai in estrasu, citesce. Venindu vorb'a la secretari,

D. Pres. Eppulu Siagun'a dice: ca la 'ntrebarea facuta din parte-i eri in privinti'a secretariloru din 1861., Adunarea i-a 'ncuviintiatu pre acei'a, dar nu ca substituti, ci ca secretari alesi si pentru siedintiele conferintiiloru acestor'a continuative.

P. Macedonu cere a i se lua propunerea de eri la protocolu.

D. Pres. Eppulu Siagun'a. Obieptele pertractate eri nu mai pot veni si astadi la vorba.

D. Bolog'a. Sa se ia la protocolu, ca tota adunarea au consimtitu cu d. prepositu Macedonu.

D. Manu (cons. de linantie.) Cumu potemu noi pretinde respunsu romanescu, deca rogarea nostra a fostu scrisa in limb'a germana? (Strigari: Dreptu!)

D. Branu de Lemeny. Protocolulu ca „species facti“ are sa reproduca cele intemperate in rendu cronologicu. Eu am vorbitu innaintea d. Baritiu, ca sa se alaga o comissiune pentru facerea adresei de multiamire.

D. Pres. Eppulu Siagun'a. Nu e asiá Domnule! Caci dupa mine a vorbitu mai antaiu D. Vicepresiedinte Popp, apoi D. Maniu, apoi Esc. Sea D. Metropolitu, apoi D. Branu; dupa aceea dd. Balomiri, Baritiu s. a. — si asiá eu sum de parere, ca acestea la protocolu sa nu se ia tote asiá pe largu, pentru-ca atunci aru trebui sa se puna toti vorbitorii si tote, ce s'au vorbitu, pentru-ca toti o potu pretinde acest'a. —

La pasagiulu despre telegramulu Romaniiloru din Bucovin'a.

D. Dr. Tincu afla telegramulu atatu de momentosu, incatu cere a se pune din vorba 'n vorba la protocolu. (O voce: S'a facutu, caci s'au alaturatu la protocolu.)

D. Alduleanu e de parere, — ca telegramulu sa se ia simplu la protocolu; caci a respunde subscriitoriloru telegramului ca unoru privati nu pote Adunarea nationala; ear de le va respunde ca la natiune, se voru pot trage de aci consequentie neconvenibile.

D. Pres. Mitru Siulutiu. DD. Bucovineni s'au adressatu catra Adunare; cugetu, ca iar Adunarea aru trebui sa le respunda.

D. Bohotielu (Capitanulu supremu.) Sa se alature ca aclusu la protocolu.

D. Popp. Adi la verificarea protocolului nu potemu face mai multu, decum facuramu eri: Adunarea priimesce spre placuta cunoscintia. (Strigari: Asiá sa fia!)

D. Bolog'a cere a se precisá, unde e vorb'a de chiamarea secretariloru la mesa, „la mes'a presidiului“, pentru-ca sunt mai multe feluri de mese. (Haritate.)

D. Pres. Eppulu Siagun'a. Domniloru! Verificandu-se protocolulu siedintiei de eri, vine de a ne pune in legatura cu lucrarea aceea, ce o-am inceputu eri. Noi am hotaritu eri pe astadi de obieptulu dilei: adress'a de multiamire catra preainduratulu nostru Imperatu. Mi iau voia, Domniloru! a ve aduce la cunoscintia parerile si convingerile mele in privinti'a unei componende adrese de multiamire catra Maiestatea Sea. — Eu asiú dori, ca Conferinti'a

nostra nationala sa-si ia de punctu de manecare in componend'a adresa de multiamire catra Maiestatea Sea Imperatulu tocmai resolutiunea aceea preainalta imperatesca, ce ni-a datu ansa la acesta adunare, si in oarea afli eu patru puncte cardinale, care sa se intrebuinteze in conceptulu nostru si sa formeze totu atatea puncte de manecare.

Punctulu celu d'antaiu, care-lu propunu cu adunarei nostre nationale astadi, din care sa inceapa inceputulu adresei nostre de multiamire, suntu urmatoarele cuvinte ale Innaltului nostru Imperatu din resolutiune: „Precandu ordinezu Eu, ca sa se descopere natiunei romane a Ardealului indestulirea mea pentru documentarea loialitatiei, credintiei si alipirei eii catra casa Mea domnitore si catra legile fundamentale de statu sanctiunate de Mine etc... Aici Maiestatea Sea cu indestulire recunosce credinti'a, loialitatea cea nepetata, ce natiunea nostra romana din Ardealu au pastrat'o catra intrég'a casa domnitore si legile fundamentale. Asiá in punctulu d'antaiu asiú spune eu, cum-ca natiunea romana din Ardealu se simte astadi de totu norocosa, de totu fericita, de vreme-ce sacrificiele eii cele multe pentru d'a documenta credinti'a si alipirea sea catra Tronu si patria nu numai se recunosc din partea Maiestatit Sele; ci totdeodata se provoca cu placere la ea ca la o natiune politica transsilvana; si totdeodata totu in acelasi punctu sa se dica, ca precum pan'acum, asiá si de acum innainte vomu fi credintiosi legiloru fundamentale. Deca-mi iertati, Dloru! pentru mai deseveris'a intielegere sa ve citescu unele pasage din acele legi fundamentale de statu, pe a caroru basa ne-am adunatu si la care se provoca Maiestatea Sea. Legile fundamentale suntu cele patru puncte din diplom'a din 20 Octobre 1860. In introducerea diplomei asiá dice Maiestatea Sea: Cu privire ca elementele institutiuniloru organice comune si ale conlucrarei in contielegere s'au intaritu prin egalitatea subpusiloru Nostri innaintea legei, prin liber'a esercitare a religiunei garantata tuturoru, prin facultatea de functiuni publice neatarnata de stare sinascere si datorinti'a comuna si egala impusa fiacarui'a de a fi ostasiu si de a plati contributiune, prin delaturarea roboteloru si radicarea liniei interne de vama in Monarchi'a Nostra; — considerandu mai departe, ca la concentrarea poterei de statu in tote tierile continentului european este o trebuintia ne'ncungiu-rata comun'a pertractare a problemeloru celoru mai inalte de statu in favorea securitatii monarchiei Nostre si buna-starea tieriloru eii singuratiee; — am aflu de bine, spre complanarea diversitatiloru de mai nainte intre regatele si tierile Nostre si spre impartasirea regulata cu scopu a suditiiloru nostri la legislatiune si administratiune, pe bas'a sanctiunei pragmatice, si in poterea perfecte Nostre potestati, a determiná si ordiná ca basa statornica si irrevocabila de lege de statu, precum si ca indreptariu pentru Noi, precum si pentru successorii nostri legitimi in imperiu, urmatoarele. . . .

Acest'a e punctulu celu introducatoriu in legile fundamentale, adica: egal'a indreptatire politico-nationala si confessionalna; ear insesi legile fundamentale cele patru suntu acestea:

1) Ca dreptulu de a dá, de a schimbá si a suspenda legi se va esercita de catra Noi si successorii Nostri numai cu conlucrarea dieteloru adunate dupa lege, respective a Senatului imperialu, la care dietele voru ave sa tramita numerulu membriloru hotaritu de Noi.

2) Tóte obiectele legislatiunei, ce privesc la drepturile, datorintiele și interesele, ce suntu comune pentru tóte regatele și tierile Nóstre, și anumitu legislatiunea asupr'a monetei, a baniloru și a creditului, asupr'a vâniloru și a afacerilor comerciale, mai departe asupr'a trebiloru pentru bancnote, legislatiunea cu privire la trebile postei, telegrafului și drumului de feru și asupr'a modului și a ordinii pentru datorintia de a militá, se voru resolvá pe venitoriu in modu constitutiunaliu pertractându-se in sí cu Senatulul imperialu și sub conlucrarea aceluia, in tocmai cá si introducerea contributiuniloru și a aruncurilor celoru nóue; apoi scarirea contributiunei și a tacselor ce se afla și cu deosebire scarirea pretiului sárei și luarea imprumutului nou, conformu cu emissulu Nostru din 17 Iuliu 1860; asemenea și întórcearea datoriei de statu, ce se afla; instrainarea, straformarea și impovararea proprietáti de statu nemiscátore, numai cu convoirea senatului imperialu sa se ordoneze; in urma examinarea, și asiediarea proiectelor chielueliloru de statu pentru viitoriu, precumu și examinarea incheiarei socotelor de statu și rezultatele finantiale anuale, au sa urmeze sub conlucrarea Senatului imperialu.

3) Tóte celelalte obiecte de legislatiune, ce nu se cuprindu in punctele aduse mai nainte, se voru resolvá in sí cu respectivele diéte, și anumitu in Regatele și tierile tiitóre de corón'a unгурésca dupa constitutiunea lor de mai nainte, ear in celelalte Regate și tieri ale Nóstre, in intielesulu și conformitatea ordinatiunelor provinciiloru lor, in modu constitutiunaliu.

Dupa ce totusi cu esceptiunea tieriloru de sub corón'a unгурésca, si in privinti'a astorufeliu de obiecte de legislatiune, ce nu vinu sub eschisiv'a competintia a Senatului imperialu, pentru celelalte tieri ale Nóstre s'a facutu pertractare și otaríre comuna, in unu síru lungu de ani, ne retinemu dreptulu de a lasá spre desbatere și asemenea obiecte la conlucrarea Senatului imperialu, supunendu-le senatoriloru din aceleasi tieri.

O pertractare comuna, se póte face și atunci, deaca obiectele, ce nu cadu sub competintia Senatului imperialu, se voru propune și pofú decátro dietele respective.

4) Aceasta diploma imperateasca, sa se pastreze numai decátu in Archivele Regatelor si la timpul se sa se petreaca in condic'a de lege in testu autenticu și in limbele tieri. Successorii nostrii au a provedé Diplom'a aceast'a numai decátu la suirea lor pe tronu in asemenea modu cu subscrierea loru imperatésca și a o espedá in singuratecele regate și tieri, unde apoi are a se petrece in condica. —

Prin urmare, Dloru! in anulu 1860, cum au esítu diplom'a acést'a imperatésca, o deputatiune natiunala, cu Esc. Sea Dlu Archiepiscopu Sterc'a Siulutiu, au datu Maiestáti Sele o hartia de multiamire, dicendu, ca natiunea romána in legile acestea fundamentale afla implinirea dorintieloru sele celoru mai multe, au cerutu congressu natiunaliu pe bas'a legiloru fundamentale, care s'au si tinutu. Prin urmare in punctulu 1. se va poté pune pelánga bucuri'a si multiamirea nósira si aceea, ca si astadi natiunea romána remáne credintiósá diplomiei din 20 Octobre 1860 si fiindca patent'a din 26 Febr. 1861 au urmatu naturalu din diplom'a din 20 Oct. 1860 si este numai o continuare basata pe diploma, se 'ntielege de sine, ca si acést'a o priimesce. —

La punctulu alu doilea, unde Maiestatea Sea demánda Cancellariei Sele aulice, ca la compunerea dietei ardelene sa prelucre propositiunile din nou pentru dieta, și sa considere si postulatele si petitiunile natiunei románe, dicu ca pentru acést'a inca sa dicemu: „Ne multiamimu, Imperate! pentru ca asiá gratiosu ai facutu dispositiunea Ta! Pentru-ca déca ne vomu aduce aminte de dispositiunea gubernamentale in privinti'a dietei, ceerá proiectata a se tiné la a. 1861, apoi acolo putínu bine vedem pentru noi: „die Inarticulirung der románischen Nation“. Atát'a vedemu; alt'a nimicu.

La punctulu alu treilea, unde se vorbesce de regularea legala a referintieloru de statu iuridice și confessiunale ale natiunei románe, propunu, cá si pentru dispositiunea acést'a maiestatica sa multiamimu cu atát'a mai multu, pentru-ca in propositiunile pentru diet'a din anulu 1861 se dice numai: „Die Inarticulirung der románischen Nation“, ear de confessiuni si altele nu se vorbesce. — Dar Maiestatea Sea, vediendu plansorile și postulatele nóstre, prégratiosu se indurá a demandá, sa ni se esprime, ca adica re-

gularea legala a referintieloru juristice de statu natiunale și confessiunale, are a formá un'a din-cele d'antáiu probleme ale dietei, ce se va tiné in Transilvani'a. Si asiá dar precum vedemu acést'a resolutata, Mai. Sea numai pe bas'a diplomei din 20. Oct. 1860. au potutu resolvá; acolo vedemu, ca referintiele dintre deosebitele tieri, care au fostu supematice și diabolice, sa se stérge, și tóte natiunile in privinti'a unoru lucruri generale sa formeze unu centru mare și unu corpu intregu, și sa se stérge factorii cei ruginiti ai classelor privilegiate, cari au schimonositu tier'a acest'a mica și au facutu acele 10 peccate, cum am dísu și eri. (Bravo!) —

La punctulu alu patrulea, unde se dice, ca parerile si dorintiele natiunei románe in privinti'a limbei suntu luate in consideratiune prin hartia de mána din 21 Decembre 1860. emisa cátra Cancellarulul aulicu, dicu, ca sa multiamimu și pentru acést'a. Sa multiamimu dar, Dloru! in punctulu alu patrulea și pentru atát'a gratia și mila (cáci lucruri mari nu se potu face dintr'odata) și totu deodata sa spunemu, ca noi Románii ne vomu accomodá pâna la dieta impregiurárilor de fatia.

Acum me rogu, Dloru! sa me ascultati cá intra parenthesis in sí cu privire la cele-ce au dísu D. Prepositu Macedonu mai nainte. Ce se atinge de petitiune, apoi ce e dreptu, eu am compusu petitiunea in limb'a germana și o-am aretatu și Escellentiei Sele, și Esc. Sea n'a facutu nici o observare, ci o-a subscrisu cá si mine. S'aru poté dice, ca s'a facutu o mare gresiéla séu o perfidia prin acést'a; dar tocmai dupa natur'a pasului acestuia n'am potutu face altmintrea, și din punctu de vedere alu natiunalitáti nu e nici o gresiéla; ba déca vomu mai veni inca odata in asemenea stare, totu nemtiesce vom scrie, pentru-ca rogarea pentru concederea unui congressu nu póte fi obiectulu unei certe și dispute politico-limbistice, și asiá eu gandescu, ca cá sa nu se acatie carulu și nai'a nóstra cu povara astadi de nisce mesuri, care suntu póte cele mai rele din lume, nu am facutu nici o perfidia cátra datorintiele nóstre natiunale. (Strigári: Asiá e!) Si asiá, cum am amintitu, la punctulu alu patrulea vom spune Maiestáti Sele, ca e bine; insa și acést'a vomu spune, ca nu numai connatiunile nóstre potu sa pretinda in limb'a lor respunsuri, dar și ómeni privati și municipii mai capeta cáte o resolutiune in limb'a lor — mai buna mai rea, precum se póte —; insa Ordinariatele románe inca n'au fostu asiá norocóse sa capete un'a hotarire in limb'a, in carea scriu, adica in cea romána. (Eu celu putínu n'am capetatu inca nici un'a; dar Escellentia Ta? P. Mitropol. Nici eu.) Dar totusi și in privinti'a acést'a am propasitu ce-va.

Dar, Domniloru! sa recapitulámu punctele acestea! Sa dicemu Imperatului in adresa mai pe largu, cum intielegemu noi legile fundamentale, care le-au sanctiunatu Maiestatea Sea. Si adica 1) asiá intielegemu, ca Maiestatea Sea in-susi recunosce, cumca tóte tierile Sele trebuie sa se guberneze dupa forma constitutiunala; 2) Recunóschemu și noi lips'a unui centru, va sa dica lips'a unui corpu consultativu și deliberativu și ca recunóschemu lips'a pertractarei unoru obiecte, care dupa impregiurárilu timpului și din alte impregiurári trebuie sa se pertracteze la olalta, intr'unu Senatu imperialu, precum suntu obiectele monetei, postei, drumuriloru s. a. Eu, Dloru! din cinstire cátra timpiloru de mai nainte antemartiali și din respectu și cátra constitutiunea cea cu 10 peccate, nu voiu sa mai amintescu, ca Ardealulu nu e instare sa faca unu drumu de feru mácaru nici de aci pan la Belgradu; nu voiu s'atingu, ca tier'a nóstra n'au avutu nici mai nainte nici o autonomia adevérata nici dupa legile eii de mai nainte; ci séu au fostu dependinte de Ungari'a séu de dragutiulu de Tureu (Ilaritate); pentru ca tier'a nóstra n'are atributtele acelea, care se ceru pentru o tíera autonoma, adica independente de ori ce atarnare alt'a; nu le possede ea acele nici pentru de a fi tíera independinta de rangulu intáiu, dara nici de rangulu alu doilea, cáci nu possede nici poteri fisice, nici pecuniarie, cá sa retacu celelalte, spre sustinerea sa independinte interna și esterna. — 3) Sa dicemu Maiestáti Sele, cum intielegemu noi diplom'a din 20 Oct. 1860. și patent'a din 26 Febr. 1861; ca adica noi astfelu le 'ntielegemu, ca pentru obiectele dinlauntru ale tieri nóstre inca va fi viétia constitutiunala prin radicarea tuturoru privilegioru de mai nainte, și prin urmare și radicarea teritoriiloru privilegiate; cáci de nu, noi nu vomu avé nici unde pune pitiorulu in tier'a nóstra. 4) Apoi sa dicem

ca noi de aci tragemu cu consecuintia logica, ca individua litatea politica a patriei nóstre prin constitutiune, care trebuie sa se desvólte si sa se statoréscă, va fi din destulu asigurata.

Prin urmare, Dloru! mai e unu punctu fórte mare de insemnatu, si adica punctulu acest'a, ca multi cu astfelu de pareri si convingeri, precum amu avutu onóre a ve impartási, nu se potu impacá. Si eu tare me miru. Oamenii au urechi, si nu audu; ómenii au ochi, si nu vedu. Eu credintia politica a fiacáruia o cinstescu si-o lasu neatinsa; insa cându e vorb'a de binele obstescu alu patriei, atunci fia-care sa deschida bine urechile si sa auda vocea tempului, sa deschida ochii, si sa véda caracterulu tempului presinte. Si acest'a e aceea, ce ne-am obicinuitu a díce „necesitate imperativa a tempului. Quod factum est, infectum fieri nequit. Astadi, Dloru! e vorb'a nu despre restituirea in integrum a acelor'a, ce au esistatu inainte de 1848; acést'a o opresce necesitatea ceruta de tempulu presinte; astadi e vorb'a numai despre regeneratiunea lucruriloru pe bas'a institutiuniloru constitutiunei moderne, dar nu pe bas'a institutiuniloru ardelene ruginite cu cele 10 pecate (Bravo!). E o urmare asiá prea naturala sí fireasca, cá sa multiamimu Imperatutui pentru aceste patru puncte din resolutiunea Sea p. n. si apoi sa mai adaugemu si aceea, cá Mai. Sea sa se 'ndure a demandá punerea in lucrare a legiloru fundamentale de susu de-la oficiurile cele mai innalte pâna la celu mai de josu notarú satescu; ca e de lipsa, cá cátu se póte mai curendu sa se tina diet'a Ardélului si acolo dupa legile fundamentali sa se formeze o constitutiune nóua ardeléna cu delaturarca, stingerea si nimicirea acelorú pecate vechi (Bravo!), si Maiestatea Sea sa se 'ndure strinsu a remané pelánga legile fundamentale, ce le au sanctiunatu; cáci numai cu ele sí prin ele se potu ferici tóte popórele de sub sceptrulu Seu. (Vi vat! Bravo! Sa traiéscă!) —

Urméza **Cuventulu D. Vicepresiedinte Popp.**

Escellentiele Vóstre! Preaonorata ádunare! La ordinea dílei e compunerea unei adrese de multiamire cátra Maiestatea Sea, inaltulu nostru Imperatu pentru preagratiós'a resolutiune din 28 Oct. 1862. Cá sa se faca adress'a de multiamita s'a decisu inca de ieri, insa pentru ponderositatea obiectului, in care are a se face adress'a acést'a, s'au amanatu desbaterile pentru compunerea acelei'a pe astadi.—

Onorata adunare! Singuru cuventulu adresa de multiamire ne spune, ca 'n aceea trebuie sa se cuprinda o multiamire, si nu áltu ce-va; o multiamire póte fi acum in multe tipuri; e multiamire si in 2—3 cuvinte, insa o adresa cá a nóstra intr'unu obiectu asiá momentosu cugetu eu ca trebuie sa fia asiá imbracata, cátu sa corespunda pe deplinu actului de gratia imperatésca, care e cuprinsu in préinalt'a resolutiune. Escellentia Sea, P. Episcopu Baronu de Siagun'a m'au usiuratu tare multu in deslegarea problemei, de care m'am apucatu, adica a'ntrebárei, ca ce are de a intra in acést'a adresa, luáandu Escellentia Sea de punctu de manecare insasi préinalt'a resolutiune; — nevoindu a mai repeti cele ce a dísu Escellentia Sea, eu me alaturu la principiile, ce le-au desfasiuratu D. Episcopu. O singura abatere amu la punctulu din urma, carea insa a o desfasiurá mi reservezu la sfarsítulu cuventárei mele. Cá punctu de manecare voiu sa se ia nu numai preinalt'a resolutiune a Maiestatei Sele, ci pe lángha acést'a si resolutiunea din Februaru a. c. data de sí nu chiaru de-la Imperatulu, dar totusi de-la unu organu, ce lucra in numele Imperatului, de-la care a esítu concessiunea de a se téné acestu congressu nationalu. Pasulu respektivu din acea resolutiune suna asiá. *)

Maiestatea Sa cesaro-regésca s'au induratu a concede prin préinalt'a resolutiune din 17-lea ale curente, cá Escelenti'a Ta, si Esecelsnti'a Sa Archieppulu greco-catolicu din Blasiu, cá Presiedintii Conferintiei nationale romane tienute la a. 1861 in lun'a lui Ianuaru, sa puteti conchiemá cátu mai curendu in acelasi Orasiu 120—150 dintre individii mai insemnati ai natiunei romane din acestu Mare Principatu la o conferintia continuativa, unde acea resolutiune préinalta a Maiestatei Sale cesaro-regesci din 18-lea Octombre anului trecutú, prin carea Placerea préindurata, ce au urmatu la descoperirile omagiale asterntte din conferintia de mai nainte a acestei natiuni, serbatoresce sa se publice, si sa se tractedie despre o adresa de multiamire, ce va cuprinde cre-

*) Ne-avendu spre dispositiune testulu magiaru, punemu celu romanescu alu Tel. Rom. Red.)

dinti'a cea neclatita a natiunei romane din acestu Mare Principatu, si sentimentele ei armonice cu intentiunii preindurate ale Maiestatei Sale cesaro-regesci. —

Asiadara noi avemu sa punemu in adress'a de multiamita acele simtiuri, care le avemu cátra legile fundamentali. Si care su aceste legi fundamentale? Diplom'a din 20 Oct. 1860. Citrebuie sa ma fia inca un'a, cá sa potemu díce legi, si nu lege fundamentala. Acea este patent'a din 26 Februaru 1861. Trebuie dar in aceea si adresa sa aretámu simtiintele nóstre, care le avemu cátra amendoua aceste legi fundamentali. Si care suntú acestea? Sa vedemu! De stilo, care s'au observata acumu de doi ani la tóte adunáriloru politice, aru trebui cá si eu sa 'ncepu a enumerá tóte suferintiele, ce le amu avutu noi pâna acum; dar de acést'a problema nu me apucu, pentru-ca eu atunci asiú trebui sa enumeru suferintie nu de 10—12 ani, ci suferintie mai de atátia seculi; dar credu ca nici nu este de lipsa cá sa le enumeru, pentru-ca eu cugetu, ca toti le sciti, si apoi e lucrú de prisosu de a istorisi lucruri de acelea, cari le scia toti, si e paguba numai de tómpu. Dar nu e nici de lipsa, pentru-ca acei'a, cari ni le au causatu nóua, credu ca nu mai suntú in stare a ni le mai causá si continuá; — cei cari le-au suferitu, nu se voru usiurá prin aceea, ca le vomu mai audi odata aici. Nu voiu incepe dar cu enumerarea suferintieloru nici pentru aceea, ca eu nu-mi luai punctu de manecare díreptulu séu mai bine pe romania: ne díreptulu istoricu, ci fapte, eveneminte, cari inca suntú si ale nóstre, nu numai ale istoriei. Voiu incepe de-la anulu 1848, anulu mantuirei Romániloru din Transsilvani'a; anulu, in care Románii din Transsilvani'a dupa suferintia de 400 ani au cutezatu antáiasi-data a-si radicá glasulu cátra acea funtána de gratia, de unde speramu usiurare suferintieloru nóstre. In 15 Maiu 1848 au fostu acea adunare, la carea póte toti, cáti suntemu aici, amu luatú parte. Celu mai solenu actu la acea adunare au fostu depunerea unui juramentu nu numai inaintea lui Domnedieu, care ne vedea ori unde ne ascundeamu, ci sub cerulu liberu pe asiá numitulu cámpulu libertáti in fati'a lumii intregi. Si ce amu juratu noi acolo? Amu juratu credintia neclatita cátra inalt'a casa domnitóre austriaca, amu juratu, ca amiciloru eii vom fi amici, eara inamiciloru eii inimi. Alu doilea actu alu acelei adunári au fostu, ca natiunea romána, (careá mai inainte inca esista cá natiune romána, pentru-ca si in legile cele mai apesatóre ale Romániloru, in Approbate si Compilate se aflascrisa cá natiune), — natiunea romána dícu s'au declaratú pre sine de sine statatóre, independinta, de egalú indreptatita cu celelalte natiuni conlocitóre. Ce au urmatu dupa acést'a? In 11 Sept. 1848 s'au adunatu representantii Regimentulu I din Ardélu si au facutu o petitiune cátra Maiestatea Sea augustulu nostru Imperatu. In petitiunea aceea au cerutu ei intre altele: Wir bitten Euer Maiestät, bis zu dem Zeitpunkte, als diese Verhältnisse geschlichtet sein können, unseren zertretenen Rechten, unseren gefangenen Brüdern, unserem bedrochten Eigentum und unseren kummervollen Familien durch eine der ungarischen Magyaromanie fremde, in die Separations- und Unterdrückungsinteressen jenes Volksstammes nicht verflochtene keiserliche Commission Schutz und Sicherheit gnädigst gewähren zu wollen.“ Mai incolo totu in acea petitiune se díce: Es ist kein Romäne, der nicht sein Gut und Blut für Euer Maiestät, für Ihre Gesamtmonarchie und für jede bedrückte und verletzte Nationalität des grossen Vaterlandes aufzuopfern bereit wäre. Totu cam asiá au facutu si Regimentulu II. in 13—14 Sept. in Naseudu. (Strigári: Asiá e!) Veti díce, ca acést'a au facutu numai o parte a natiunei; dar putínu dupa acést'a, adica in 16 ale aceleiasi luni s'au adunatu o multime de Románi intelligenti la Blasiu, cari in numele natiunei románe au facutu o petitiune cátra Maiestate, in carea urmatórele se cuprindu: „Das romanische Volk, gestützt auf den Eid, welchen es am 15. Mai d. J. auf dem Freiheitsfelde geschworen, hält fest an seinen natürlichen und bürgerlichen Rechten, an den Beschlüssen der National-Versammlung und macht die von den zwei Romanen-Grenz-Regimentern gefassten Beschlüsse zu de seinigen.“ In 25 Dec. 1848. s'a tinutu aici in Sabiu o adunare sub presidiulu Escellentiei Sele Domnului Episcopu Siagun'a. Acolo inca s'au facutu o petitiune, unde se afla subscrisi cá secretari: Dunc'a, Baritiu, Orbonasiu, Hannia s. a. In acést'a petiune sub punctulu 9. se afla: „Indem die Versammlung auf die Beschlüsse der zu Blasendorf im Mai und Sep-

tember d. I. abgehaltenen Versammlungen auch dermalen beharrt, protestirt sie neuerdings gegen die Union Siebenbürgens mit Ungarn, als gegen die Quelle aller Drangsale, die unser Vaterland betrafen; sie verlangt, dass dies Grossfürstenthum seine Unabhängigkeit behalte, dessen Grundgesetze aber sollen nach der neuen österreichischen Constitution, die auch die romanische Nation angenommen hat, umgeändert werden.“

Acestea s'au intemplantu in 1848. Din anulu 1849. numai unu casu vréu sa aducu inainte; s'au facutu adica cátra Mai. Sea o petitiune in 25 Febr., unde assemenea e subscrisu Ecesll. Sea D. Episcopu Siagun'a, apoi Popasu, Macedonfi si alții. Ce au urmatu dupa tóte aceste doriri si petitiuni? Aceea, ca doririle natiunei române nu s'au implinitu; nu s'au implinitu aceea, ce au asceptatu Români; pre cei bunii-au ajunsu assemeneasórté cáprecei re; scimu adica toti, ca in locu de constitutiune au intratu o sistema asiá numita absolutistica, carea noi n'am dorit'o. . . .

D. Pres. Eppulu Siagun'a. Si n'am meritat'o.

D. VPres. Popu. . . si cum ne-am portatu noi fatia cu acestu sistem neasceptatu? Ne-am odichnitu, p. on. Adunare! nu numai ca nu am facutu nici o resistintia incontr'a lui, ci inca am conlucratu la sustinerea lui, si trebuie sa marturisescu, ca si eu am fostu o parte mica, care l'am spriginitu. Si óre din ce cauza? De a buna séma nu pentru aceea, ca noi intr'o nópte ni am fi schimbatu dorintiele, ci singurunumai din acea causá, ca Români, cá pururea credintiosi Imperatului, s'au incredintu in grati'a acestui'a; au fostu convinsi, ca precum parintele nu póte voi reulu fiiloru sei, asiá si Imperatulu nu póte sa vrea reulu si pagub'a subditiloru sei, asceptându schimbarea si acestui sistem numai de-la grati'a, de-la preainalt'a ingrijire a preabunului Domnitoru, care dice in manifestulu seu din 20. Oct. 1860.

Als ich den Thron meiner Ahnen bestieg, war die Monarchie gewaltsamen Erschütterungen preisgegeben.

Nach einem Meinen landesväterlichen Gefühlen tief-schmerzlichen Kampfe trat in Meinen Ländern, wie fast überall in den gewaltsam erschütterten Gebieten des europäischen Festlandes vor Allem das Bedürfniss einer strengeren Concentrirung der Regierungsgewalt ein. Das öffentliche Wohl und die Sicherheit der Mehrzahl der ruhigen Bewohner des Monarchie erheischten dieselbe, — die aufgerechte Leidenschaft und die schmerzlichen Erinnerungen der jüngsten Vergangenheit machten eine freie Bewegung der nach vor Kurzem feindlich kämpfenden Elemente unmöglich.“

(Va urmá).

Cuventulu E. S. Mitropolitulu Conte Siulutiu.

(Urmare si incheiare.)

De aceea dara Románulu fiindu un'a natiune, care nu atátu injuriel, cátu mai tare facerile de bine le scie tiné in minte, alta mente repostum— ori si cu ce pretiu, ori si in ce critice cercustári nu va poté nici odata uitá, nu va poté nici odata a fi nemultiamitóre cátra atátea, cátra asiá mari faceri de bine, cátra asiá frageda si parintésca portare de grija si de fericitul venitoriu alu natiunai nóstre, a adoratulu nostru Monarchu si atóta august'a dinastia a casei austriace!!

Români, cari la a. 1848 in câmpulu libertátii au juratu un'a solemná si vecinica si nestramutavera credintia si alipire cátra Tronulu acestei domnitóre case austriace, au rapitu si folositu si va rapí si folosi totdeun'a si acum totu privilegiu bunu de a-si rennoi acestu solenu si cordiale juramentu de credintia si alipire.

Sum convinsu dara, ca Români nice acestu preabunu si stralucitu prileju inca nu-lu voru poté lasá asiá, cá in adress'a sa cátra adoratulu si celu mai bunu sub sóre Domnitoru, Domnu si Mere-Principe alu seu Franciscu Iosif I. si cátra august'a casa austriaca sa nu-si re'nnoiésca cu cele mai eclatante semne ale cordialeloru si loialeloru lor simtieminte si a cuvintelor de multiamita neinfrangibil'a credintia si alipire cátra Tronu.

Románulu nici odata nu va incetá a dorí si dupa poterile sale intru contielegere cu celelalte colocuitoare natiuni a conlucrá, cá parintescile intentiuni ale Maiestatii Sale la dorit'a complinire sa vina si glori'a Tronului si a tóta august'a casa domnitóre, si poterea si marirea si uniunea întregului imperiu austriacu sa se consolideze, cá acest'a stându tare si cu marire in concertulu potentiloru celoru mai mari ale Europei sub puterniculu lui sceptru tóte natiunalitátile si popórelé sa potemu in totu tempulu aflá scutire, aperature, odichna si fericire!!!

Redactoru respundietoru Zacharia Boiu.

De aceea natiunea romána cu multa a animei sale ardóre doresce, ascepta, ba ea nu incetéza a cere terenulu acelu legiuitu, — adica diet'a Transsilvaniei, pe care cá natiune legalnicesce recunoscuta si pronunziata stându in intielesulu diplomei din 20 Oct. 1860. intr'o conglasuire cu conlocuitoarele natiuni sa póta, dupa-cum aceea poftescé si Maiestatea Tronului si demnitatea unei natiuni politice, libere si autonome colucrá spre implinirea si efectuar'a p. naltelor si parintesciloru intentiuni ale Mai. Sale adoratulu nostru Monarchu si Domnitoru. —

Iata dara, Dloru! aici in scurte cuvinte este detaiatu— cum credu eu—totu acelu pe cátu de grandiosu, pe atát'a si de greu pentru deslegare complexu si substratu alu consultárilor adunárei nóstre natiunale, cari astádi poftescu un'a rara intieptiune, un'a adunca si nu numai la presentu, dar mai multu la venitoriu cugetátóre judecata, unu sánge domolu si rece, un'a alegere a cuvintelor si a tonului, unu tactu, prin care sa dovedimu nu numai in fati'a tuturoru gintelorú întregului imperiu austriacu, dar si naintea popóreloru întregéi Europe-ai cároru si asceptare—fára nici un'a indoiéla — este astádi tintata asupr'a nóstra si asupr'a lucrárilor nóstre, — ca natiunea nóstra e démna de pusatiunea sea politica, care o cere între conlocuitoarele natiunalitáti, si de sórtea si derepturile egale, cari le pretinde in patri'a sa.

Asiá fiindu lucrulu, Dloru! ce ne remâne alt'a inde-reptu, decátu sa deprecámu de-la Parintele luminiloru darulu celu cerescu asupr'a adunárei acestei maretie, cá tramitiendu Spiritulu seu celu sántu preste toti si preste fia carele deosebi, sa ne intieptiésca si numai acele cugete, judecati si cuvinte sa ne puna in anima, si sa ne dea in gur'a nóstra, cari voru fi spre glori'a Tronului si spre folosulu si consolidarea binelui de comunu alu dulcei patrie si iubitei nóstre natiuni.

Si prin acést'a deodata declarámu si conferintiele aceste natiunale a fi deschise. — (Sa traiésca!)

Nr. 102—1863. Publicatiune.

In urm'a insarcinarii din partea presidiului Asociatiunei transsilvane pentru literatur'a romána si cultur'a poporului románu, subscrisulu Secretariatu are onóre a aduce prin acest'a la cunoscenti'a respectiviloru membrii ai Comitetului Asociatiunei, cumca, cu tóte ca siedinti'a lunaria a Comitetului ar' fi de a se tiené in 5-a Maiu c. n. totusi fiindu ca Escelenti'a Sea D. presiedinte alu Asociatiunei, cá alesu din partea Congressulu natiunale— are important'a missiune de a conduce deputatiunea natiunale—pentru de a predá Maiestatái Sale C. R. Apostolice adress'a de multumire a Natiunei Romane: asiá pre terminulu susu—insemnatu (5 Maiu c. n.) nu se va poté tiné siedinti'a lunaria a Comitetului.

Inse pentru cá nece afacerile Comitetului Asociatiunei se nu'sufere scadere: Acelasiu Presidiu a aflatu cu cale, tempul tinerei siedintiei al' defige pre 12 Maiu dupa cal. nou, pre candu e sperare, cá Escelenti'a sa D. presiedinte reintorcunduse a casa, va poté tine siedintia cu Comitetul Asociatiunei.

Deci, candu subscrisulu secretariatu se grabesce acést'a a o aduce la cunoscenti'a On. membrii ai Comitetului Asociatiunei: totu deodata si-tiene de detoria ai pofiti, cá pre diu'a susu insemnata, adeca pre 12 Maiu c. n. se binevoiesca a luá parte la siedinti'a lunaria a Comitetului.

Se intielege de sine, ca Presidiulu ordinaru, nepotendu-se intielege cu D. Vicepresiedinte alu Comitetului Asociatiunei pentru indepartarea locuintiei si scurtimea tómpului si a-lu rogá de a tiné siedinti'a Comitetului pe diu'a determinata in statute: au aflatu de bine a publicá prin subscrisulu Secretariatu acést'a a sea dispusatiune, cu aceea, ca Presidiulu ordinaru poftesce pre D. Vicepresiedinte Timoteiu Cipariu, cá la tóta intemplarea sa binevoiesca a si osteni la siedinti'a Comitetului din 12 Maiu, cu atát'a mai multu, cáci atunci au de a se tiné consultari asupr'a unoru impregiurári preliminare privitóre la adunanti'a generala a Asociatiunei din anulu acest'a, ce se va tiné la Blasiu.—

Sibiu in 25 Aprilie c. n. 1863.

Secretariatul Asociatiunei transilvane.

Burs'a din Vien'a in 15/27 Aprile 1863.

Metalicele 5%	74. 40.	Actiile de creditu	199. 40.
Imprumutulu nat. 5%	80.	Argentulu	113. 50.
Actiile de banca	792.	Galbinulu	5. 46.

Editur'a si tipariulu tipografiei diecesane.